

<http://dx.doi.org/10.16926/p.2016.25.07>

Jarosław KRAJKA

Innowacje w kształceniu tłumaczy w erze cyfrowej – pomiędzy uczelnią a rynkiem pracy

Słowa kluczowe: kształcenie tłumaczy, praktyki zawodowe, lingwistyka stosowana.

Wstęp

Pogodzenie ze sobą teorii i praktyki to wyzwanie, przed którym od zawsze stała dydaktyka akademicka. W przypadku wysoko wyspecjalizowanych zawodów, takich jak tłumacz konferencyjny, przysięgły czy audiowizualny, zapewnienie kształcenia praktycznego o odpowiednio wysokiej jakości oraz integracja praktyki i kształcenia kompetencji językowych i zawodowych podczas zajęć to główne zadania, z którymi zmagają się neofilologie realizujące specjalizacje translatorskie.

Tematem artykułu będzie prezentacja organizacji kształcenia praktycznego na kierunku „lingwistyka stosowana” prowadzonym na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz sposobu integracji przygotowania zawodowego realizowanego w czasie studiów na zajęciach oraz na rynku pracy. Ukazane zostaną rozwiązania praktyczne umożliwiające efektywne funkcjonowanie studentów podczas praktyk, ze szczególnym uwzględnieniem technologii społeczeństwa informacyjnego.

1. Podstawy teoretyczne kształcenia zawodowego przyszłych tłumaczy

Współczesne językoznawstwo stosowane, glottodydaktyka oraz lingwistyka stosowana w znacznym stopniu przyjmują antropocentryczną teorię języków

ludzkich¹ jako paradygmat teoretyczny dla kształcenia tłumaczy i nauczycieli. Według Gruczy, nie można mówić o „nauczaniu” czy „kształtowaniu” kompetencji translatorskiej, bo ta, jako taka, jest zawarta w umyśle każdego mówcy/użytkownika języka, i musi zostać „uwolniona” poprzez odpowiednie sterowanie dydaktyczne. Mimo propozycji zarówno maksymalistycznych definicji kompetencji translatorskiej², jak i bardziej zredukowanych modeli, program kształcenia tłumaczy musi obejmować symulację warunków pracy zawodowej tłumacza w ramach realnych projektów³. Zgodnie z teorią społecznego konstrukttywizmu, kształtowanie własnych umiejętności zawodowych w kontekście społecznym oraz autonomizacja tłumacza (*translator empowerment*)⁴ stanowią bodaj najbardziej skuteczne formy realizacji kształcenia zawodowego.

Na konieczność ścisłego powiązania systemów edukacyjnych, rynku pracy i studentów wskazują opracowania i raporty zarówno krajowe (GUS), jak i zagraniczne⁵. Edukacja dla zatrudnienia (*Education for Employment*, E2E) vs. edukacja dla kariery (*Education for Career*, E4C) to podejścia zakładające komunikację i porozumienie między uczestnikami procesu dydaktycznego – naukowcami, studentami oraz pracodawcami, w celu umożliwienia negocjacji sposobów kształcenia zawodowego oraz zwiększenia motywacji studentów do realizacji praktyk⁶.

Zakładając istotną rolę autonomii ucznia we współczesnej dydaktyce językowej i zauważając jednocześnie istotną przewagę podejścia komunikacyjnego, a zwłaszcza zadaniowego, nad behawiorystycznym „bodźcowaniem” w procesie kształcenia przyszłych tłumaczy, należy rozważyć możliwość włączenia podejścia zadaniowego i uczenia się we współpracy do procesu kształcenia praktycznego⁷. Jak twierdzi Klimkowski, układ dydaktyczny oparty na uczeniu się jako rozwiązywaniu zadań pozwoli na wydobycie potencjału relacji interpersonalnych i umożliwi lepsze wykształcenie kompetencji translatorskiej.

¹ F. Grucza, *Języki ludzkie a wyrażenia językowe, wiedza a informacja, mózg a umysł ludzki*, [w:] *Podejścia kognitywne w lingwistyce, translatoryce i glottodydaktyce*, red. F. Grucza, M. Dakowska, Warszawa 1997, s. 7–21; tegoż, *Metanaukowa i metalingwistyczna wizja lingwistyki (stosowanej)*, „Lingwistyka Stosowana/Applied Linguistics/Angewandte Linguistik” 2009, t. 1, s. 19–39.

² A. Pym, *Redefining Translation Competence in an Electronic Age*. In *Defence of a Minimalist Approach*, „META” 2003, t. 48, nr 4, s. 481–497.

³ K. Klimkowski, *Towards a Shared Curriculum in Translator and Interpreter Education*, Wrocław 2015.

⁴ D. Kiraly, *A Social Constructivist Approach to Translator Education. Empowerment from Theory to Practice*, Manchester 2000.

⁵ M. Mourshed, J. Patel, K. Suder, *Education to Employment: Getting Europe's Youth to Work*, Londyn, 2014, <http://mckinseysociety.com/education-to-employment/report/> [dostęp: 16.04.2016].

⁶ Tamże, s. 78–99.

⁷ K. Klimkowski, dz. cyt., s. 43–44.

2. Charakterystyka modułów kształcenia zawodowego na lingwistyce stosowanej UMCS

Lingwistyka stosowana UMCS jako miejsce realizacji innowacji w kształceniu praktycznym przyszłych tłumaczy i specjalistów językowych to dwustopniowe studia o profilu praktycznym, obejmujące przygotowanie do zawodu tłumacza i nauczyciela w zakresie jednego lub dwóch języków. Kierunek umożliwia uzyskanie kompetencji i uprawnień do nauczania i tłumaczenia w zakresie obu języków w momencie ukończenia studiów w następujących parach językowych: angielski + niemiecki, angielski + rosyjski, angielski + francuski, niemiecki + angielski, angielski + hiszpański oraz angielski + portugalski.

Kształcenie zawodowe ukierunkowane na praktykę realizowane jest w programie studiów poprzez moduły praktycznej nauki języka 1. i 2., wiedzy i umiejętności kulturoznawczych 1. i 2. języka, lingwistycznego i tekstologicznego. Głównym elementem składowym programu studiów są jednak moduły specjalizacyjne, glottodydaktyczny i translatoryczny, również realizowane w obrębie obu studiowanych języków.

Tłumaczenia ustne (a'vista, konsekwentne, symultaniczne), pisemne (przekład tekstów ogólnych, tekstów artystycznych, tekstów specjalistycznych, stron internetowych), multimedialne (tłumaczenia audiowizualne, dubbing i voice-over) to obszary kształcenia zawodowego zawarte w programie studiów, rozłożone na poszczególne lata na pierwszym i drugim stopniu studiów. Filozofia kształcenia w ramach lingwistyki stosowanej, sformułowana na podstawie założeń teorii antropocentrycznej Franciszka Gruczy⁸, zakłada rozwijanie umiejętności translatorskich przez cały okres trwania studiów, na równi z innymi zajęciami praktycznej nauki języka. Biorąc pod uwagę poziom wejściowy studentów w zakresie umiejętności językowych, koncepcja kształcenia zakłada gradację umiejętności, od ćwiczeń translacyjnych i a'vista podczas pierwszych trzech semestrów studiów, ćwiczeń tłumaczenia konsekwentnego w semestrach 4–6, aż do tłumaczeń symultanicznych na 2. roku studiów drugiego stopnia.

Podobnie szczegółowe umiejętności dydaktyczne są rozwijane w ramach przygotowania psychopedagogicznego, dydaktyki przedmiotowej 1. języka do nauczania i praktyk nauczycielskich na 2. etapie edukacyjnym w cyklu studiów pierwszego stopnia oraz, analogicznie, przygotowania psychopedagogicznego, dydaktyki przedmiotowej 1. i 2. języka oraz praktyk nauczycielskich w zakresie obu języków w cyklu studiów drugiego stopnia. Oprócz zajęć poświęconych dydaktyce sprawności językowych i podsystemów języka wymienionych powyżej, w skład modułu zawodowego wchodzi również zajęcia ukierunkowane tematycznie, takie jak „ocena osiągnięć ucznia”, „nowe media w dydaktyce języków obcych”, „nauczanie języków specjalistycznych”, „warsztat zawodowy nauczyciela”, „autorski program nauczania” czy „dydaktyka kompensacyjna”.

⁸ F. Grucza, *Języki ludzkie...*; tegoż, *Metanaukowa i metajęzykowa...*

Ponieważ celem niniejszego artykułu jest refleksja nad formami kształcenia kompetencji translatorskiej w ścisłym związku pomiędzy kształceniem akademickim „w murach Uczelni” oraz kształceniem praktycznym w realiach rynku pracy, dalsza analiza będzie dotyczyła jedynie praktyk tłumaczeniowych, bez poruszania kwestii organizacji praktyk nauczycielskich i innowacji wdrażanych w tym zakresie – jako zagadnień do osobnych rozważań⁹.

Cele kształcenia praktycznego w kształceniu przyszłych tłumaczy i specjalistów językowych powinny obejmować wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne w ścisłym powiązaniu z funkcjonowaniem pracownika na rynku pracy. Poniżej przedstawione zostały cele praktyk translatorskich na lingwistyce stosowanej UMCS zawarte w „Programie praktyk”:

- student wie, w jaki sposób przygotować się do realizacji zadania translatorskiego;
- student zna kryteria oceny translatu;
- student potrafi zdobyć i wykorzystać źródła informacji;
- student zna sektor usług tłumaczeniowych oraz regulacje dotyczące funkcjonowania interesariuszy zewnętrznych;
- student potrafi zarządzać i kierować pracą projektową i zespołową w zakresie działań tłumacza;
- student potrafi ocenić swoje działania jako tłumacz oraz działania innych studentów w roli tłumaczy;
- student umie zarządzać usługą translatorską i realizować jej etapy;
- student potrafi działać zgodnie z wymogami jakościowymi i regulacjami określonymi przez interesariuszy;
- student wykazuje gotowość podejmowania samodzielnych działań wspierających rozwój kompetencji translatorskiej;

⁹ B. Sadownik, *Akademicki program doskonalenia zawodowego nauczycieli języków obcych – szkolnych opiekunów praktyk i jego innowacja w perspektywie glottodydaktycznej*, [w:] *Przez praktyki do praktyki. W stronę innowacyjności w kształceniu nauczycieli*, red. M. Cichoń, M. Krzezińska-Adamek, A. Pado, H. Rycyk-Sztajdel, B. Sadownik, J. Sękowska, Lublin 2014, s. 15–28; B. Skowronek, L. Ciepielewska-Kaczmarek, G. Gorąca-Sawczyk, *Przygotowanie do zawodu nauczyciela w ocenie studentów specjalizacji glottodydaktycznej*, [w:] *Przez praktyki do praktyki...*, s. 29–40; J. Krajka, M. Marczak, *Jeden język, wiele kultur – realizacja praktyk pedagogicznych w ramach projektu www.praktyki.wh oraz w projekcie interkulturowym*, [w:] *Przez praktyki do praktyki...*, s. 51–60; A. Bąk-Średnicka, *Nowatorskie podejście do kształcenia przyszłych nauczycieli języka angielskiego w PWSZ w Sandomierzu*, [w:] *Przez praktyki do praktyki...*, s. 85–94; M. Cichoń, B. Bednarz, *Innowacyjne kształcenie nauczycieli romanistów: praktyki pedagogiczne realizowane w Instytucie Filologii Romańskiej w ramach projektu www.praktyki.wh.umcs*, [w:] *Przez praktyki do praktyki...*, s. 95–104; M. Janicka, *Uwarunkowania rozwijania refleksyjności nauczyciela na przykładzie przygotowania nauczycieli języka obcego do pełnienia roli szkolnego opiekuna praktyk w ramach projektu www.praktyki.wh.umcs*, [w:] *Przez praktyki do praktyki...*, s. 105–118; A. Pado, *Opis innowacji w praktykach przedmiotowych oraz w realizacji przedmiotów kierunkowych specjalizacji glottodydaktycznej na kierunku lingwistyka stosowana*, [w:] *Przez praktyki do praktyki...*, s. 131–142.

— student rozumie konieczność współpracy z innymi.

Realizacja wyżej wymienionych celów zakłada organizację praktyk w bliskiej współpracy z interesariuszami zewnętrznymi (instytucjami funkcjonującymi na rynku pracy) oraz wewnętrznymi (jednostkami organizacyjnymi i pracownikami uczelni), aktywny udział obu stron w projektowaniu, monitorowaniu i ewaluacji praktyk zawodowych oraz realizację praktyk w trybie pracy zespołowej. Te założenia wyznaczają kierunek działań zmierzających do organizacji praktyk w innowacyjny sposób, o czym więcej znajdzie się w naszych rozważaniach poniżej.

Biorąc pod uwagę stopień różnorodności umiejętności wchodzących w obszar tematyczny wyżej wymienionych zajęć, zarówno w zakresie tłumaczeń ustnych, jak i pisemnych, artystycznych, jak i specjalistycznych, kluczowym problemem dla organizacji praktyk zawodowych staje się taka dywersyfikacja praktyk, która umożliwi uzyskanie umiejętności w bardzo wielu obszarach działalności językowej (filmy, radio, teksty, dokumenty) w obrębie kilku języków. Zatem przygotowanie programu praktyk kompleksowo obejmującego efekty kształcenia oraz zintegrowanego z programem studiów musiało pociągać za sobą konieczność „otwarcia” Uczelni na nowe obszary działalności społeczno-gospodarczej i zgromadzenie odpowiednio zróżnicowanego „portfela praktykodawców” zapewniających realizację szerokiego wachlarza działań translatorskich.

Drugim niezwykle istotnym czynnikiem warunkującym konieczność realizacji innowacji w kształceniu zawodowym były zmiany w ustawie „Prawo o szkolnictwie wyższym”, wprowadzające obowiązek zapewnienia 3-miesięcznego kształcenia praktycznego na każdym poziomie studiów dla kierunków o profilu praktycznym. Zwiększenie ilości praktyk translatorskich oraz ich równomierne rozłożenie w programie studiów na poszczególne semestry spowodowało konieczność redefinicji nie tylko zadań translatorskich, które mają wykonywać studenci podczas praktyk, ale również stopnia i formy ich zaangażowania językowego, które odpowiadałoby rosnącej kompetencji językowej. W związku z tym, bardziej szczegółowe rozwiązania w zakresie stopniowości ról na praktykach oraz pracy grupowej wydały się właściwymi środkami do sprostania wyżej opisanym wyzwaniom.

3. Ewaluacja form kształcenia praktycznego na lingwistyce stosowanej (w latach 2009–2013) oraz na UMCS (w latach 2012–2013)

W celu zdiagnozowania efektywności dotychczasowych form kształcenia praktycznego umiejętności translatorskich studentów lingwistyki stosowanej UMCS, przeprowadzona została wewnętrzna ewaluacja programowa, w której studenci w poszczególnych grupach studenckich wypełniali anonimowe i obo-

wiązkowe ankiety badające przyrost umiejętności na danym roku oraz efektywność kształcenia w ramach poszczególnych zajęć. Tego typu ewaluacja programowa jest fragmentem systemu kontroingu dydaktycznego, zakładającego ciągły monitoring nad poszczególnymi aspektami procesu kształcenia w ramach ewaluacji kształtującej oraz okresową ocenę poszczególnych modułów programu studiów.

Po przeprowadzeniu ewaluacji na przestrzeni 4 lat (2009–2013), najważniejsze wnioski w zakresie organizacji praktyk zawodowych przedstawiały się następująco:

- Dotychczasowo realizowane praktyki w biurach tłumaczeń okazały się mało efektywne, biura nie zapewniały znaczących zadań umożliwiających wzrost autonomii tłumacza, a zadowalały się np. dyskusjami terminologicznymi na forum online.
- Własna inicjatywa studentów w znajdowaniu praktykodawców, choć niezwykle pożądana w ramach rozwijania postaw przedsiębiorczości i poznawania rynku pracy, prowadziła do dużych rozbieżności w obciążeniach poszczególnych praktykantów, jak również uniemożliwiała koordynację procesu kształcenia praktycznego przez opiekunów z ramienia Uczelni.
- Akceptacja jednego praktykodawcy dla realizacji całych praktyk z programu studiów ograniczała praktykantów często do jednego typu zadania translatorskiego (np. jedynie tłumaczenia pisemne tekstów użytkowych), nie odpowiadając w ten sposób na szeroką gamę form tłumaczenia wprowadzonych przez program studiów.
- Brak formalizacji realizacji praktyk między Uczelnią a praktykodawcami i rozliczanie praktyk „post-factum” skutkowało brakiem możliwości planowania i sterowania procesem kształcenia praktycznego przez opiekunów uczelnianych.
- Wymóg realizacji 150 godzin przeliczanych na strony obliczeniowe promował tłumaczenia pisemne jako najłatwiejszą formę wypełnienia wymogów niezbędnych do zaliczenia praktyk.
- Świadczenie przez praktykantów „usług językowych” dla samodzielnie znalezionych instytucji bez informacji zwrotnej utrudniało właściwy rozwój kompetencji językowej oraz profesjonalnej praktykantów.
- Trudności w znalezieniu biur tłumaczeń do współpracy często powodowały nadmierną ilość praktykantów w jednym biurze lub rotacyjne odbywanie praktyk.

Oprócz ewaluacji wewnętrznej, w latach 2012–2013 w ramach projektu „Nowoczesny model zarządzania w UMCS” została przeprowadzona kompleksowa analiza funkcjonowania modelu praktyk zawodowych w skali całej uczelni. Projekt przewidywał również zadania, które podniosą poziom zarządzania jakością kształcenia. Zaplanowano zmianę systemu praktyk zawodowych oraz stworzenie narzędzi komunikacji z absolwentem i pracodawcą w celu określenia ścieżki kształcenia oczekiwanej na rynku.

Badanie efektywności praktyk zawodowych zostało przeprowadzone wieloetapowo:

1. Analiza istniejącej dokumentacji w postaci procedur i regulaminów praktyk.
2. Badanie ankietowe studentów zawierające listę pytań z możliwością jednokrotnego wyboru (319 respondentów – studentów UMCS, studenci wszystkich kierunków i wszystkich wydziałów uczelni, co najmniej 5 osób z każdego kierunku studiów).
3. Wywiady pogłębione realizowane w formie
  - a. pytań otwartych w badaniu ankietowym,
  - b. moderowanego warsztatu analizy SWOT w siedzibie UMCS,
  - c. wywiadów bezpośrednich i telefonicznych,
  - d. wywiadów opartych na formularzu elektronicznym.

Badanie pokazało, że w skali całej Uczelni system realizacji praktyk zawodowych na UMCS prezentuje niejednolite podejście do tego elementu procesu kształcenia, a wydziały uczelni wykształciły własne rozwiązania i zwyczaje¹⁰. Studenci oczekują nabycia praktycznych umiejętności zawodowych, których nie zapewnia im proces kształcenia oparty o wiedzę teoretyczną. Drugim głównym oczekiwaniem zgłaszanym przez studentów jest podniesienie rangi praktyki zawodowej tak, aby stała się istotnym czynnikiem branym pod uwagę przez pracodawców podczas procesów rekrutacyjnych.

Tabela 1. Odpowiedzi na pytanie: „Odnosząc się do swoich doświadczeń lub oczekiwań, oceń JAK DUŻE ZNACZENIE mają elementy realizacji praktyk studenckich”

Obszar	Średnia
12. Przydatność wiedzy i kompetencji pozyskanych podczas praktyk w trakcie poszukiwania realnej pracy	4,48
10. Zgodność programu praktyk z wymogami rynku pracy	4,31
11. Jasne warunki zaliczania praktyki	4,27
3. Zgodność profilu pracodawcy z celem praktyki	4,22
4. Łatwy kontakt z pracodawcą (dostępne aktualne dane teleadresowe oraz wskazane adresy kontaktowe)	4,17
5. Jasno sformułowane regulaminy realizacji praktyk na wydziałach i kierunkach	4,16
7. Łatwy kontakt z opiekunem praktyki (np. aktualne dane kontaktowe, dostępność opiekuna, wskazane dni i godziny kontaktu)	4,13
2. Szeroki wybór pracodawców	4,07
9. Łatwe formalności w trakcie załatwiania praktyki	4,07
ŚREDNIA DLA WSZYSTKICH ODPOWIEDZI	4,03
8. Pomoc uczelni w kontakcie z pracodawcą	3,86
1. Dostęp do informacji o pracodawcach	3,82
6. Narzędzia informatyczne do rejestracji przebiegu praktyki	3,46

¹⁰ J. Kamiński, *System zarządzania praktykami zawodowymi na UMCS. Opracowanie w ramach projektu „Nowoczesny model zarządzania w UMCS”*, Lublin 2013, s. 7.

Jak pokazują średnie odpowiedzi studentów udzielane w skali od 1 (najmniej ważny) do 5 (najważniejszy), studenci przykładają ogromną wagę do roli praktyk zawodowych w zapewnieniu umiejętności funkcjonowania na rynku pracy, poszukiwania pracodawców, zgodności praktykodawców z profilem studiów. Choć, jak pokazują dane w tabeli powyżej, rola narzędzi informatycznych oraz pomoc uczelni w kontakcie z pracodawcą odgrywa mniejsze znaczenie, te dwa elementy można w dużo większym stopniu wykorzystać do sterowania procesem kształcenia praktycznego oraz integracji realizowanych zadań z programem nauczania na studiach.

Podsumowując wyniki ewaluacji, w ocenie studentów tak rozumiane rezultaty praktyk zawodowych w obecnym systemie są osiągane słabo lub, co najwyżej, średnio. Przyczynami takiego stanu rzeczy mogą być następujące czynniki¹¹:

- brak mechanizmów angażujących pracodawców w przygotowanie programu, realizację i ocenę praktyk;
- niski nadzór ze strony uczelni nad faktycznym przebiegiem praktyki;
- godzinowy, nie zadaniowy, system praktyk;
- brak systemu motywacji dla działań wspierających jakość dla opiekunów praktyk;
- niejednolite, nieprecyzyjne regulacje formalne praktyk;
- brak strategii pozyskiwania i utrzymywania atrakcyjnych pracodawców.

Rekomendacje do wdrożenia w skali całej uczelni, według ewaluatorów, zakładają stworzenie jednolitych regulacji dotyczących systemu realizacji praktyk, wypracowanie i wdrożenie systemu ewaluacji i optymalizacji systemu praktyk z trzech perspektyw: studenta, pracodawcy i uczelni (opiekunowie praktyk), wsparcie systemu rozwiązaniami informatycznymi oraz usprawnienie systemu motywacji opiekunów praktyk.

4. Innowacyjny program praktyk translatorskich na lingwistyce stosowanej UMCS

Zaprojektowanie, wdrożenie i ewaluacja innowacji dydaktycznej w postaci nowej organizacji kształcenia praktycznego na lingwistyce stosowanej UMCS miało za zadanie uatrakcyjnić ofertę praktyk poprzez zgromadzenie możliwie szerokiego portfela praktykodawców, dywersyfikację zadań translacyjnych realizowanych na praktykach, wypracowanie mechanizmów koordynacji i współpracy między opiekunami z ramienia Uczelni a praktykodawcami oraz zapewnienie możliwości realizacji praktyk dla znacznie zwiększonej liczby studentów przez wszystkie lata studiów, począwszy od pierwszego roku studiów 1 stopnia, a kończąc na studentach ostatniego roku studiów magisterskich. Innowacja

---

¹¹ Tamże, s. 7.

realizowana była w następujących fazach, głównie w trakcie roku akademickiego 2013/2014:

1. nawiązanie i sformalizowanie współpracy z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi;
2. zorganizowanie systemu pracy w grupach zadaniowych z określonymi rolami zawodowymi (koordynator, researcher, korektor, tłumacz, ewaluator);
3. opracowanie oprzyrządowania realizacji praktyk (regulamin praktyk, kodeks dobrej praktyki współpracy z pracodawcami, arkusze analizy pracy własnej, arkusze obserwacyjne, platforma informatyczna w „chmurze”, zapis cyfrowy materiału dźwiękowego z tłumaczeń ustnych w celu późniejszej analizy ewaluacyjnej, wykorzystanie narzędzi CAT do realizacji indywidualnych i grupowych zadań translacyjnych, glosariusze terminologiczne);
4. wdrożenie programu;
5. ewaluacja programu praktyk oraz powiązania kształcenia praktycznego z realizacją poszczególnych zajęć kursowych.

Najbardziej istotnym elementem innowacji, w dużej mierze warunkującym jej skuteczność, było zgromadzenie „portfela” pracodawców odpowiadającego rosnącej liczbie studentów na lingwistyce stosowanej UMCS. Dywersyfikacja praktykodawców obejmujących różnorodne sektory rynku pracy miała za zadanie zapewnić studentom przygotowanie do funkcjonowania w różnych kontekstach zawodowych, z jednoczesną możliwością znalezienia dla studentów niższych lat zadań niewymagających bardzo wysokiej kompetencji językowej. Otwarcie uczelni na różne obszary otoczenia społeczno-gospodarczego nastąpiło przy jednoczesnym unikaniu relacji z podmiotami komercyjnymi, zwłaszcza z biurami tłumaczeń, aby nie doprowadzać do utraty konkurencyjności absolwentów wobec podmiotów wykorzystujących bezpłatną pracę praktykantów dla obniżenia stawek za tłumaczenia oferowanych w przetargach. Wreszcie powiązanie uczelni i konkretnych praktykodawców umowami o współpracy ma w perspektywie długofalowej umożliwić wykorzystanie danych praktykodawców oraz planowanie sposobu integracji treści z praktyk z programami nauczania przedmiotów na studiach.

Aktualni praktykodawcy lingwistyki stosowanej UMCS to:

- stacje radiowe i telewizyjne: Akademickie Radio Centrum, Radio eR, Telewizja UMCS;
- dystrybutorzy filmów i organizatorzy festiwali/pokazów filmowych: Centrum Kultury w Lublinie, Watch Docs. Prawa człowieka w filmie, Letnia Akademia Filmowa, Dzielnicowy Dom Kultury na Węglinie;
- organizacje pozarządowe i fundacje – Euro Edukacja, Fundacja Europomost, Lubelska Akademia Rozwoju, Polski Związek Głuchych;
- wydawcy literatury naukowej – Lubelskie Towarzystwo Genealogiczne, Wydawnictwo UMCS, Uniwersytet Jana Kochanowskiego;
- państwowe i samorządowe instytucje kultury – Państwowe Muzeum na Majdanku, Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie, Muzeum Zamoyskich w Kozłowie, Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym;

— jednostki samorządowe – Urząd Miasta Lublin, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego.

Oprócz interesariuszy zewnętrznych bardzo ważną rolę w organizacji kształcenia praktycznego odgrywają również praktyki wewnątrzuczelniane, realizowane jako obsługa językowa wydarzeń, publikacji czy czasopism naukowych wydawanych przez jednostki organizacyjne wydziału humanistycznego czy innych wydziałów (głównie w zakresie nauk społecznych, w ramach wydziału pedagogiki i psychologii czy wydziału ekonomicznego). Wymienić tu można obsługę tłumaczeniową konferencji naukowych, sympozjów, wykładów gościnnych (tłumaczenia symultaniczne, konsekwentne, szeptane, tłumaczenia abstraktów); tłumaczenie abstraktów artykułów naukowych i notek biograficznych czasopism naukowych wydawanych na Wydziale Humanistycznym UMCS czy korektę abstraktów obcojęzycznych dla Wydawnictwa UMCS.

Innowacyjność nowych form kształcenia praktycznego podkreślają również konkretne rozwiązania informatyczne i organizacyjne, wprowadzone w celu lepszego zarządzania grupami projektowymi, ułatwienia pracy studentom oraz nabycia przez nich kompetencji informatycznych i społecznych niezbędnych dla funkcjonowania na rynku pracy:

- dedykowana platforma „w chmurze” do kontaktów z podziałem na poszczególne projekty;
- stopniowanie odpowiedzialności i ról wykonywanych przez studentów w poszczególnych projektach (koordynator, tłumacz, korektor, researcher);
- bieżące opracowywanie i uzupełnianie/weryfikacja glosariuszy w celu ujednolicenia terminologii w wykonywanych tłumaczeniach dla danego klienta;
- podporządkowanie tematyki zajęć planowym wydarzeniom (przygotowanie do konferencji);
- przeliczenie poszczególnych zadań translacyjnych na punkty, konieczność zdobycia określonej liczby punktów na przestrzeni całych studiów, możliwość samodzielnego kształtowania formy realizacji praktyk przez studenta w zakresie preferowanych przez siebie form tłumaczeń;
- uwzględnienie w regulaminie gradacji ról w grupach projektowych (koordynator, korektor, asystent, researcher) poprzez opunktowanie odzwierciedlające różny stopień nakładu pracy i odpowiedzialności za tłumaczony produkt;
- negocjowanie katalogu zadań i czasu ich realizacji z praktykodawcami.

Zakończenie

Praktyki zawodowe stanowią często niedoceniany element edukacji uniwersyteckiej, i jako takie, bez większej refleksji, są relegowane do własnej inicjatywy studentów. Rzadko podejmowane były do tej pory na studiach neofilologicznych próby ścisłego powiązania kształcenia praktycznego z programem studiów.

Można odnieść wrażenie, że praktyki zawodowe (z wyjątkiem, być może, praktyk nauczycielskich, gdzie formy i tryb realizacji są w dużej mierze zunifikowane przez przepisy ministerialne) stanowią pewnego rodzaju „kłopot” czy też „ciężar” dla jednostek prowadzących kierunki studiów.

Jeżeli jednak pojmujemy proces kształcenia przyszłych tłumaczy czy specjalistów językowych na lingwistyce stosowanej UMCS kompleksowo, zarówno kształcenie na Uczelni, jak i zdobywanie umiejętności zawodowych na praktykach translatorskich musi stanowić spójny system przemyślanych, przygotowanych i odpowiednio koordynowanych działań. W niniejszym artykule przedstawiono koncepcję zmierzającą do nadania kształceniu praktycznemu dużo wyższej rangi niż poprzednio, mającą na celu integrację tematyczno-kompetencyjną modułu kształcenia translatorskiego z odpowiednimi działaniami praktycznymi realizowanymi na rynku pracy.

Innowacyjność opisywanych w artykule rozwiązań organizacyjnych i informatycznych może naturalnie podlegać ocenie. Jednak wyniki wstępnej ewaluacji nowego modelu praktyk, dokonywanej zarówno przez opiekunów praktyk z ramienia Uczelni, jak i studenckich koordynatorów poszczególnych zadań translacyjnych, wskazują na znaczną efektywność przyjętych rozwiązań i skuteczność filozofii zakładającej dywersyfikację praktykodawców, autonomię praktykanta w kształtowaniu własnej ścieżki odbywania praktyk, realizację zadań translatorskich w grupach projektowych oraz stopniowalność ról i odpowiedzialności odzwierciedlonych w punktowym systemie oceniania realizacji praktyki.

Bibliografia

- Bąk-Średnicka A., *Nowatorskie podejście do kształcenia przyszłych nauczycieli języka angielskiego w PWSZ w Sandomierzu*, [w:] *Przez praktyki do praktyki. W stronę innowacyjności w kształceniu nauczycieli*, red. M. Cichoń, M. Krzemińska-Adamek, A. Pado, H. Rycyk-Sztajdel, B. Sadownik, J. Sękowska, Lublin 2014.
- Cichoń M., Bednarz B., *Innowacyjne kształcenie nauczycieli romanistów: praktyki pedagogiczne realizowane w Instytucie Filologii Romańskiej w ramach projektu www.praktyki.wh.umcs*, [w:] *Przez praktyki do praktyki. W stronę innowacyjności w kształceniu nauczycieli*, red. M. Cichoń, M. Krzemińska-Adamek, A. Pado, H. Rycyk-Sztajdel, B. Sadownik, J. Sękowska, Lublin 2014.
- Grucza F., *Języki ludzkie a wyrażenia językowe, wiedza a informacja, mózg a umysł ludzki*, [w:] *Podejścia kognitywne w lingwistyce, translatoryce i glottodydaktyce*, red. F. Grucza, M. Dakowska, Warszawa 1997.
- Grucza F., *Metanaukowa i metalingwistyczna wizja lingwistyki (stosowanej)*, „Lingwistyka Stosowana/Applied Linguistics/Angewandte Linguistik” 2009, t. 1.

- Janicka M., *Uwarunkowania rozwijania refleksyjności nauczyciela na przykładzie przygotowania nauczycieli języka obcego do pełnienia roli szkolnego opiekuna praktyk w ramach projektu www.praktyki.wh.umcs*, [w:] *Przez praktyki do praktyki. W stronę innowacyjności w kształceniu nauczycieli*, red. M. Cichoń, M. Krzemińska-Adamek, A. Pado, H. Rycyk-Sztajdel, B. Sadownik, J. Sękowska, Lublin 2014.
- Kamiński J., *System zarządzania praktykami zawodowymi na UMCS. Opracowanie w ramach projektu „Nowoczesny model zarządzania w UMCS”*, Lublin 2013.
- Kiraly D., *A Social Constructivist Approach to Translator Education. Empowerment from Theory to Practice*, Manchester 2000.
- Klimkowski K., *Towards a Shared Curriculum in Translator and Interpreter Education*, Wrocław 2015.
- Krajka J., Marczak M., *Jeden język, wiele kultur – Realizacja praktyk pedagogicznych w ramach projektu www.praktyki.wh oraz w projekcie interkulturowym*, [w:] *Przez praktyki do praktyki. W stronę innowacyjności w kształceniu nauczycieli*, red. M. Cichoń, M. Krzemińska-Adamek, A. Pado, H. Rycyk-Sztajdel, B. Sadownik, J. Sękowska, Lublin 2014.
- Mourshed M., Patel J., Suder K., *Education to Employment: Getting Europe's Youth to Work*, Londyn, 2014, <http://mckinseysociety.com/education-to-employment/report/> [dostęp: 16.04.2016].
- Pado A., *Opis innowacji w praktykach przedmiotowych oraz w realizacji przedmiotów kierunkowych specjalizacji glottodydaktycznej na kierunku lingwistyka stosowana*, [w:] *Przez praktyki do praktyki. W stronę innowacyjności w kształceniu nauczycieli*, red. M. Cichoń, M. Krzemińska-Adamek, A. Pado, H. Rycyk-Sztajdel, B. Sadownik, J. Sękowska, Lublin 2014.
- Pym A., *Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach*, „META” 2003, t. 48, nr 4.
- Sadownik B., *Akademicki program doskonalenia zawodowego nauczycieli języków obcych – szkolnych opiekunów praktyk i jego innowacja w perspektywie glottodydaktycznej*, [w:] *Przez praktyki do praktyki. W stronę innowacyjności w kształceniu nauczycieli*, red. M. Cichoń, M. Krzemińska-Adamek, A. Pado, H. Rycyk-Sztajdel, B. Sadownik, J. Sękowska, Lublin 2014.
- Skowronek B., Ciepielewska-Kaczmarek L., Gorąca-Sawczyk G., *Przygotowanie do zawodu nauczyciela w ocenie studentów specjalizacji glottodydaktycznej*, [w:] *Przez praktyki do praktyki. W stronę innowacyjności w kształceniu nauczycieli*, red. M. Cichoń, M. Krzemińska-Adamek, A. Pado, H. Rycyk-Sztajdel, B. Sadownik, J. Sękowska, Lublin 2014.

Innovations in translator and interpreter education in the digital era – reconciling academia and the job market

Summary

Bringing together theory and practice is a challenge faced by university curricula since time immemorial. Given highly specialized job profiles, such as sworn translator, conference interpreter or audiovisual translator, ensuring high-quality translation practice in authentic contexts is a must for effective training of language specialists. The aim of the article will be to reflect upon the organization of practical training reconciling academia and the job market at the Applied Linguistics study programme of Maria Curie-Skłodowska University in Lublin.

Keywords: translator training, professional practice, applied linguistics.